

je razumljivo edino iz slučajne notranjepolitične konstelacije takrat, ko je bila ta knjiga napisana, da pa poleg njega manjka kot narodni voditelj in združni in socialni delavec njemu najmanj enakovredni, kot jugoslovanski pionir pa od vseh omenjenih razen I. Hribarja daleko pomembnejši J. E. K r e k , je neodpušno in izgovor, da od l. 1914. še ni jugoslovansko izzorel, ne bo držal. Več pravičnosti in nepristranosti bi bilo želeli vsekakor tudi pri delih, ki so tako očitno kot Lahova knjiga napisana v prvi vrsti za to, da proslave določen pokret. Frst.

Silvo Kranjec: **Kako smo se zedinili.** Mohorjeva knjižnica, 25. Celje, 1928.

V 16 kratkih poglavjih pripoveduje Kranjec z nevsiljivo referativno umerjeno besedo zgodovino jugoslovanskega zedinjenja in vlogo Slovencev v njem. Vse zgodovinske predpogoje do začetka XX. stoletja, s katerim stopi jugoslovansko vprašanje energično na evropsko zgodovinsko pozornico, poda v kratkih dveh uvodnih poglavjih, nakar podrobno oriše razvoj jugoslovanskega političnega programa do svetovne vojne in usode in duševne prevrate v jugoslovanskem javnem mišljenju in stremljenju med vojno. Poglavja VII. do XVI. tvorijo najlepše historično ozadje pravkar izdanih Vošnjakovih spominov iz borbe za zedinjeno jugoslovansko državo v emigraciji med vojno.

Kranjčeva knjižica točno in zadostno informira o svojem predmetu. Frst.

Josip Mal: **Zgodovina slovenskega naroda.** Najnovejša doba I. Veliki francoski prevrat in slovenske dežele. Družba sv. Mohorja, Celje, 1928.

Knjiga je nadaljevanje Grudnove Zgodovine slovenskega naroda, katere izdajanje je prekinila pisateljova smrt. Da v celotnem delu ne bo zunanjih razlik, je ohranjen stari sistem razdelitve snovi in tehnična oblika knjige.

Obsega dobo od francoske revolucije do leta 1815, ko so slovenske dežele zopet zasedli Avstrijci. Slika francoske dobe v Sloveniji je vsestranska in kolikor moremo presoditi, točno posneta po doslej ugotovljenih izsledkih naše zgodovine, deloma pa obogatena tudi z detajli, ki so plod pisateljevega samostojnega studija arhivalnih virov.

Nadaljevanje te knjige je posebno in povojni izredni poglobitvi naše narodne zavesti zelo aktualno. Frst.

A. Sovrè: **Gospodarske razmere pri starih narodih.** Ljubljana, Kmetijska Matica, 1928.

V čistem, lahko razumljivem jeziku nam ta knjižica nudi pregled gospodarskega razvoja pri narodih starega Orienta ter Grkih in Rimljanih. Vzroki in posledice so jasno poudarjeni, pojmi, s katerimi pisatelj operira, sodobni, tako da, kakor antično gradivo v Sovrètovem jeziku vselej, tudi tu material oživi; neprestano se nam vrivajo paralele iz novejših zgodovine in starino in sodobnost bolje razumevamo. Ali ni Sovrè poklican, da nam napiše sploh staro zgodovino? Frst.

Lanx satura. Latinska čitanka za gimnazije. Prva stopnja. Anton Sovrè. Ljubljana, Oblastna zaloga šolskih knjig, 1928.

Prava kulturnozgodovinska čitanka! Zraven nevsijliva, a tem izdatnejša podkrepitve pomembnosti znanja klasičnih jezikov; kajti v njej se zrcali več ko dvatisočetna zgodovina jezika, ob katerem stoje

temelji sodobne evropske kulture in posebej še naše kulture. Pred nami se vrste v jeziku svoje dobe opisani mnogi svetovnozgodovinski dogodki, dogodki, ki zadevajo naše kraje posebej, pogledamo v prva stoletja mladega krščanstva, v življenje in snovanje rimske dobe in srednjega veka — spretno je Sovrè nanizal vse to v skupine z naslovi: Rimci v Jugoslaviji — Razni narodi in običaji — De viris illustribus — Prva doba krščanstva — Prikazi iz zgodovine — Vzgoja in izobrazba — Pravljičice in legende — Slovanska brata apostola — Kamni in stene govore — Poezija (Pravljičice in pripovedke — Basni — Carmina Burana). Že razporedba gradiva sama je taka, da začne človeka zanimati in ga mikati, da bere in ko bere s pomočjo bogatega jezikovnega in kulturnozgodovinskega tolmača, se mu odpira oko za razumevanje tako zgodovinske preteklosti naše sodobne kulture kakor tudi ljudi, ki so te tekste pisali ali katerih duševno življenje odseva iz njih. Kako živo sliko o antičnem življenju dobimo n. pr. v skupini Kamni govore ali v Vzgoji in izobrazbi ali kako oživi pred nami vsebina že s posrečenim slovenskim naslovom (Odkušljala je starka zima — Ptičice pojó, rožice cvetó — Šel je po svetu, Bog ve kam itd.).

Sovrè je napravil važen korak naprej v primeri z dosedanjim gojitvijo klasičnih jezikov na naših gimnazijah. Razbil je obroč t. zv. klasične latinščine, ki je omejevala učenca na ozko zgodovinsko dobo in vzbujala napačno naziranje, da je vse, kar je izven tega stadija latinščine, manj vredno, nezanimivo in nepomembno. In vendar vsi iz lastne skušnje vemo, da v svojih življenjskih in znanstvenih strokah ravno z ono latinščino, ki smo se je učili v gimnaziji, in ono kulturo, ki smo jo tam spoznali, nismo imeli več veliko opravka, pač pa prav veliko z vsemi onimi dobami pozne antike srednjega veka in nove dobe, ki jih je šola popolnoma zanemarjala. S tem, da je v svoji knjigi že gimnazijcem dal vzorce tudi tega preziranega stadija latinščine v roke, jim je za poznejšo prakso naredil gotovo veliko uslugo. Drugo dejanje, ki ga moramo pri S. prav posebno poudariti, je to, da je znal tvarino, ki jo podaja, že po uredbi, po premišljeni izbiri in po tem, kako jo podaja, približati tistemu, ki bo knjigo rabil ali jo dobil v roke. V tej obliki je ta knjiga naravnost nepremagljiv zagovornik pravilnosti stališča tistih, ki zagovarjajo učenje klasičnih jezikov in pomen spoznavanja starih kultur v originalnem jeziku njihovih časov. Knjiga ima ravno vsled svoje jezikovne strani pristen kulturnozgodovinski vonj, če se smemo tako izražati, in ta je, ki ga ne more dati noben prevod in noben komentar brez poznanja originalnih virov.

Po duhu je torej ta knjiga za šolsko knjigo skoraj revolucionarno živahna, odrekla pa se je komisni obleki navadnih šolskih knjig tudi po vsi svoji zunanosti. Prav nič tistega strahu ne vzbuja, kakor navadno zunanjščina šolskih knjig, nasprotno pa očituje v svoji tipografski strani skrben, izpiljen okus in jo tudi s te strani pozdravljamo.

Priporočamo jo zlasti tistim, ki tudi izven šole še čitajo latinski, in pa tistim, ki odrekajo učenju klasičnih jezikov kulturni pomen za sodobnost. Naši šolski literaturi pa enkrat lahko čestitamo. Frst.